

Стеценко К.В., студентка

Денисенко М.П., д.е.н., професор

Київський національний університет технологій та дизайну

ВИЩА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Світова вища освіта на даному етапі перебуває у стані глибоких змін, які пов'язані із необхідністю пристосування до сучасних тенденцій розвитку людства. На зміну традиційному індустріальному приходять інформаційне суспільство, а система вищої освіти весь час зіштовхується з парадоксами розвитку.

Одним з найбільш важливих індикаторів оцінки освіти є принцип справедливості. Потреба створення справедливої системи вищої освіти визнається повсюди. Однак основні проблеми починаються за цим визначенням і стосуються трактування змістовної наповненості даного принципу. Саме тут проявляються принципові розбіжності й глибокі колізії. Вони існують і між різними філолофсько-ідеологічними концепціями справедливості, і в політичних підходах органів управління вищою школою різних країн, і в конкретній культурі народу, особливостях масового або групового розуміння й сприйняття цієї проблеми для системи освіти зацікавленими сторонами.[1]

Нема потреби, аргументувати факт масифікації вищої освіти - стрімкого розширення студентського контингенту за останні десятиліття у світі. Це загальновідомо. Аналітики ЮНЕСКО повторюють про тенденції універсалізації доступу до одержання вищої освіти в сучасних умовах. "Універсальність освіти має на увазі універсальний доступ до неї всіх тих, хто має для цього необхідні здібності, мотивацію (доступ і здібності), а також адекватну підготовку до всіх етапів життєвого шляху"[2, с. 4].

Цей перший аксіологічний принцип рівності повністю відповідає статті 26 Загальної декларації прав людини: "Кожна людина має право на освіту;...

вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здатностей кожного". Таким чином, "... доступ до вищої освіти є одним з фундаментальних питань, - якщо не самим головним, - у процесі реформування цього щабля освіти, тому що він визначає політику в цій області кожної країни або уряду. Реальність же в багатьох країнах і регіонах така, що нерівність у плані доступу до освіти продовжує зберігатися [2, с. 27].

Право навчати студентів за навчальними планами, затвердженими університетом (а не Міністерством чи іншим органом влади), є одним з важливих ознак автономності навчального закладу. В Україні ж університети (внз), згідно із Законом "Про вищу освіту" (ст. 13), мають розробляти навчальні плани, дотримуючись схвалених Міністерством освітньо-професійних програм ("ОПП"), і можуть визначати переліки навчальних дисциплін лише у тих розділах навчальних планів, що відповідають "варіативним частинам" ОПП (ст. 14 Закону України "Про вищу освіту"). Таким чином, основний зміст вищої освіти визначає Міністерство, а не ВНЗ. Це можна спробувати заперечити, сказавши, що Міністерство (його Департамент вищої освіти) схвалює або не схвалює навчальні плани, беручи до уваги рішення Науково-методичних комісій, до складу яких входять провідні фахівці у відповідних академічних галузях, котрі є представниками внз. Проте, рішення таких комісій, що є обов'язковими для всіх українських вищих навчальних закладів, все ж таки, інколи можуть бути помилковими.

Вихід з цієї ситуації, здається, очевидний - необхідно надати університетам (ВНЗ) виняткове право розробляти освітньо-професійні програми підготовки. Разом з цим, подоланню авторитаризму в українській системі вищої освіти істотно допомогло б обмеження змісту державного і галузевих стандартів вищої освіти, зокрема, через встановлення більш загальних вимог до освітніх і освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти. Також, доречним могло б стати встановлення обов'язковості узгодження стандартів освіти з провідними західними університетами (звичайно, лише до того часу, коли в

Україні з'являться університети, що посідатимуть високі місця у міжнародних рейтингах).[3]

Не підлягає сумніву, що цей шлях розвитку світової вищої освіти прямо сприяє твердженню рівності можливостей одержати вищу освіту через розширення доступу до неї, повністю відповідаючи принципу справедливості.

Система державного фінансування перебуває в занепаді, її навіть можна назвати реакційною, тому що бідні (які платять у відсотковому відношенні більше податків) оплачують більше багатих. Отже, плата за вступ у ВНЗ як би стане менш несправедливою. Система фінансування з обмеженою участю держави й установленням плати за вступ у ВНЗ носить значно більше реакційний і регресивний характер. Зменшення нерівності залежить, насамперед, від політики держави в сфері оподаткування й більше справедливого розподілу державних витрат. Система більше справедлива у випадку, якщо студент сам фінансує свою підготовку. Таким чином, це є внутрішньою справою самого ВНЗ, що може залишати собі частину плати за вступ найбільш забезпечених абітурієнтів, для того, щоб фінансувати підготовку найбільш бідних студентів.

Для того щоб зробити систему більш справедливою, необхідно проводити більш рішучу політику глобального характеру, що розуміється як проведення урядами політики забезпечення рівних можливостей доступу до вищої освіти дітей з менш заможних верств населення, послабляючи або знімаючи їм перешкоди фінансового характеру.

Твердження принципу справедливості в системі вищої освіти йде непросто, суперечливо. Міжнародне освітнє співтовариство разом з іншими зацікавленими сторонами (урядами, бізнесом) шукає оптимальні варіанти освітньої політики, що відповідають сукупності критеріїв, серед яких одним із украй важливих приймається доступність і справедливий відбір.[4]

Список використаної літератури:

1. Реферат на тему: «Принцип справедливості в системі української вищої освіти.» [електронний ресурс] : <http://osvita.ua/vnz/reports/psychology/29269/>
2. Всесвітня декларація про вищу освіту в ХХІ сторіччі: бачення й дії. - Париж. - ЮНЕСКО. - 1998. Кур'єр ЮНЕСКО. -Січень, 2001.
3. Реферат: « Міркування і пропозиції у контексті підготовки нової редакції Закону України "Про вищу освіту"»
[електронний ресурс] <http://www.osvita.org.ua/bologna/vprov/articles/25.html>
4. Реферат на тему: « Принцип справедливості в системі вищої освіти: світова політика і українські проблеми» [електронний ресурс] :
<http://textreferat.com.ua/referat2.php?id=10929&p=6>